

Obsah

Úvod	15
1 Porodnictví, jeho náplň a historie	17
1.1 Náplň porodnictví	17
1.2 Krátká historie porodnictví	17
2 Plánované rodičovství	23
2.1 Co je plánované rodičovství	23
2.2 Jak plánovat otěhotnění	23
2.3 Věk partnerů plánujících rodičovství	26
2.4 Zdravotní stav partnerů	27
2.5 Genetické poradenství	28
2.6 Volba pohlaví dítěte	29
3 Pravidelné těhotenství	31
3.1 Některé pojmy užívané v porodnictví	31
3.2 Trvání těhotenství, výpočet pravděpodobného termínu porodu	31
3.3 Oplodnění vajíčka	32
3.4 Vývoj oplodněného vajíčka	35
3.4.1 Rýhování (segmentace) a migrace, postup vajíčka směrem k děloze	35
3.4.2 Uhníždění, nidace, implantace	36
3.4.3 Vývoj oplodněného vajíčka po nidaci	37
3.5 Období embryogeneze	39
3.6 Vývoj plodových obalů a placenty	39
3.7 Vývoj embrya	41
3.8 Období fetální	43
3.8.1 Přehled vývoje embrya a plodu	44
3.8.2 Rozpoznání pohlaví plodu v děloze	46
3.9 Plodové vejce na konci těhotenství	46
3.9.1 Plodový koláč – placenta	46
3.9.2 Krevní oběh uteroplacentární	48
3.9.3 Krevní oběh fetoplacentární	49
3.9.4 Krev plodu	51
3.9.5 Krevní oběh novorozence po porodu	51

3.10	Funkce placenty	52
3.10.1	Ochranná funkce placenty	52
3.10.2	Vyživovací (nutritivní) funkce placenty	52
3.10.3	Sekreční funkce placenty	54
3.11	Plodové blány (tenké blány plodového vejce)	56
3.12	Pupeční provazec – pupečník	56
3.13	Plodová voda – amniová tekutina	57
3.14	Uložení plodu v děložní dutině	58
4	Změny v organismu těhotné ženy	63
4.1	Těhotenské změny na rodidlech	63
4.2	Těhotenské změny na prsech	69
4.3	Těhotenské změny ostatních orgánů	69
4.3.1	Močové ústrojí	69
4.3.2	Dýchací ústrojí	69
4.3.3	Trávicí ústrojí	70
4.3.4	Pohybové ústrojí	70
4.3.5	Břišní stěna	71
4.3.6	Kůže	72
4.4	Metabolické změny v těhotenství	72
4.4.1	Metabolismus vody a minerálů	73
4.4.2	Metabolismus bílkovin	74
4.4.3	Metabolismus sacharidů	74
4.4.4	Metabolismus tuků	74
4.5	Endokrinnologické a imunologické změny v těhotenství	75
4.5.1	Přední lalok hypofýzy – adenohipofýza	75
4.5.2	Zadní lalok hypofýzy – neurohypofýza	75
4.5.3	Štítná žláza – tyreoida	76
4.6	Endokrinologie a imunologie plodu	76
4.6.1	Tolerance matka-plod	77
4.7	Změny v oběhovém systému těhotných	77
4.8	Změny ve složení krve v těhotenství	78
4.9	Psychické změny v těhotenství	78
4.9.1	Spánek, sny	79
4.9.2	Pověry a talismany	80
4.9.3	Jak se vyrovnat s emocionálními změnami	80
4.10	Obtíže provázející i pravidelné těhotenství	81
4.10.1	Celkové obtíže	81
4.10.2	Oběhové a cévní změny	82
4.10.3	Dýchací ústrojí	83

4.10.4 Trávicí ústrojí	83
4.10.5 Pohybové ústrojí	85
4.10.6 Rodidla	87
4.10.7 Prsy	87
4.10.8 Kůže, vlasy, nehty	87
5 Hygiena a životospráva těhotných	89
5.1 Životní prostředí těhotných	89
5.2 Výživa těhotných	90
5.2.1 Zásady pro přípravu pokrmů	95
5.2.2 Těhotná vegetariánka	96
5.2.3 Tekutiny	96
5.3 Oblečení těhotných	96
5.4 Zaměstnání těhotných	98
5.5 Tělesná aktivita, sport těhotných žen	99
5.6 Gymnastika v těhotenství	101
5.7 Relaxační masáže	107
5.8 Tělesná hygiena	107
5.8.1 Péče o kůži	108
5.8.2 Péče o vlasy	108
5.8.3 Péče o nehty	108
5.8.4 Péče o ústní dutinu a chrup	108
5.9 Denní režim	109
5.10 Sex v těhotenství	112
5.10.1 Polohy při pohlavním styku	113
5.10.2 Sexuální problémy v těhotenství	113
5.11 Užívání léků v těhotenství	114
5.12 Očkování v těhotenství	117
5.13 Drogy a těhotenství	118
5.14 Kouření a těhotenství	120
5.15 Alkohol a těhotenství	121
5.16 Cestování těhotných	122
6 Vyšetřování těhotných	125
6.1 Diagnostika těhotenství	125
6.1.1 Příznaky – symptomy těhotenství	125
6.1.2 Těhotenské testy	127
6.1.3 Těhotenská cytologie	128

6.2 Porodnická vyšetření	128
6.2.1 Porodnická anamnéza	128
6.2.2 Celkové orientační vyšetření	129
6.2.3 Vyšetřování v první polovině těhotenství	129
6.2.4 Vyšetřování v druhé polovině těhotenství	132
6.3 Speciální porodnické vyšetřovací metody	136
6.3.1 Kardiotokografie	136
6.3.2 Amnioskopie	137
6.3.3 Amniocentéza	137
6.3.4 Choriocentéza	138
6.3.5 Kordocentéza	139
6.3.6 Fetoskopie	139
7 Prenatální péče	141
7.1 Prenatální poradny	141
7.2 Kurzy přípravy k porodu	143
8 Právní ochrana a hmotné zabezpečení v těhotenství a v mateřství	145
8.1 Pracovní podmínky těhotných žen a matek	145
8.2 Mateřská dovolená	145
8.3 Porodné	146
8.4 Přídavky na děti	147
9 Nepravidelný průběh těhotenství a vývojové vady plodu	149
9.1 Rizikové a patologické těhotenství	149
9.2 Nepravidelnosti těhotenství	150
9.2.1 Gestózy	150
9.2.1.1 Rané (časné) gestózy	150
9.2.1.2 Pozdní gestóza – preeklampsie	151
9.2.1.3 Eklampsie	153
9.3 Nepravidelné trvání a ukončení těhotenství	155
9.3.1 Potrat – abortus	155
9.3.1.1 Spontánní, samovolný potrat	155
9.3.1.2 Habitální (opakovaný) potrat	158
9.3.2 Předčasný porod	159
9.3.3 Přenášení těhotenství	160
9.3.4 Mimoděložní těhotenství	160
9.3.4.1 Tubární (vejcovodové) těhotenství	161
9.3.4.2 Donášení mimoděložního těhotenství	163
9.3.4.3 Léčení mimoděložního těhotenství	163

9.4	Nepravidelný vývoj plodu	164
9.4.1	Obrovský plod	164
9.4.2	Hypotrofický plod	164
9.5	Vrozené vývojové vady plodu (VVV)	165
9.5.1	Embryopatie	165
9.5.2	Fetopatie	167
9.5.2.1	Fetopatia serologica (morbus hemolyticus neonatorum)	167
9.5.2.2	Fetopatia diabetica	169
9.5.2.3	Fetopatie při infekčních onemocněních těhotné	169
9.5.3	Depistáž a diagnostika vrozených vývojových vad plodu	169
9.6	Nepravidelnosti placenty a plodových blan	170
9.6.1	Mola hydatidosa	170
9.6.2	Nepravidelnosti placenty	171
9.6.3	Nepravidelnosti plodových blan	175
9.7	Nepravidelnosti pupečníku	176
9.8	Nepravidelnosti plodové vody	177
9.9	Vícečetná těhotenství	180
9.10	Nepravidelná uložení plodu v děloze	182
9.10.1	Poloha pánevním koncem	182
9.10.2	Poloha šikmá	183
9.10.3	Polohy příčné	183
9.11	Krvácení v těhotenství	184
9.11.1	Krvácení v první polovině těhotenství	184
9.11.2	Krvácení koncem těhotenství a na začátku porodu	184
9.12	Onemocnění těhotné ženy	185
9.13	Nepravidelnosti rodidel v těhotenství a za porodu	186
9.13.1	Vývojové anomálie a nepravidelnosti rodidel	186
9.13.2	Záněty zevních rodidel v těhotenství	188
9.13.3	Záněty vnitřních rodidel	190
9.13.4	Novotvary rodidel v těhotenství	190
9.13.5	Těhotenství po gynekologických a jiných operacích	192
9.14	Onemocnění některých žláz s vnitřní sekrecí v těhotenství	193
9.14.1	Diabetes mellitus a poruchy glukózového metabolismu	193
9.14.2	Choroby štítné žlázy v těhotenství	194
9.14.3	Poruchy příštítných tělísek – paratyreoidey	195
9.15	Infekční onemocnění v těhotenství	195
9.15.1	Zoonózy (antropozoonózy)	195
9.15.2	Virová onemocnění v těhotenství	197
9.15.3	Tuberkulóza a těhotenství	198
9.15.4	Sexuálně přenosná onemocnění	199

9.16	Těhotné se srdeční vadou a oběhovými chorobami	200
9.16.1	Vysoký krevní tlak – hypertenze	201
9.16.2	Hypotenzní syndrom v těhotenství – syndrom dolní duté žíly	202
9.16.3	Nemoci žil v těhotenství	202
9.17	Krevní choroby v těhotenství	203
9.17.1	Chudokrevnost – anémie	203
9.17.2	Jiné krevní choroby – hemopatie	204
9.17.3	Poruchy krevní srážlivosti – koagulopatie	204
9.18	Nemoci nervové a duševní v těhotenství	205
9.18.1	Onemocnění mozková a míšní	205
9.18.2	Neurózy a psychózy v těhotenství	206
9.19	Onemocnění ledvin a močových cest v těhotenství	206
9.20	Chirurgická onemocnění v těhotenství	208
9.20.1	Úrazy	208
9.20.2	Zánět apendixu – appendicitis v těhotenství	208
9.20.3	Zauzlení střev – ileus v těhotenství	209
9.20.4	Kýly – hernie	209
9.21	Choroby kostí a pohybového ústrojí v těhotenství	210
9.21.1	Pánevní syndrom osteomuskuloartikulární	210
9.21.2	Bolesti kostrče – coccydynia	210
9.21.3	Osteomalacie	210
9.21.4	Křeče v lýtkách	211
9.22	Choroby trávicího ústrojí v těhotenství	211
9.23	Oční choroby v těhotenství	212
9.24	Onemocnění nosní, krční a ušní v těhotenství	213
9.25	Choroby zubů a dutiny ústní v těhotenství	213
9.26	Kožní choroby v těhotenství	213

10 Předporodní období 215

11 Porodní cesty, porodní síly, porodní mechanismus 219

11.1	Porodní cesty	219
11.2	Plod jako předmět porodu	223
11.2.1	Pohyblivost a přizpůsobivost částí plodu	224
11.3	Porodní síly	225
11.3.1	Děložní stahy – kontrakce	225
11.3.2	Břišní lis	228
11.4	Porodní mechanismus	229
11.5	Vak blan	232

12 Průběh porodu	235
12.1 Začátek porodu	235
12.2 Příjem na porodní sál	235
12.3 První porodní doba – otevírací	236
12.4 Druhá porodní doba – vypuzovací	237
12.5 Ošetření novorozence	240
12.6 Třetí porodní doba – doba k lůžku	241
12.7 Čtvrtá porodní doba – postplacentární období	243
13 Lékařské vedení porodu	245
13.1 Tišení porodních bolestí	245
13.2 Medikamentózní porod	247
13.3 Plánovaný porod	248
14 Odlišné způsoby vedení porodu – alternativní vedení porodu	249
14.1 Porod doma	249
14.1.1 Poloha rodičky při porodu	250
14.2 Porod ve vodě	250
14.3 Porod bez násilí podle F. Leboyera	251
14.4 „Ambulantní porod“	251
14.5 Porod za asistence partnera – otce	252
15 Nepravidelný porod	255
15.1 Porod plodu pánevním koncem	255
15.2 Porody vícečetných těhotenství	258
15.2.1 Porod trojčat a více plodů	258
15.3 Nepravidelná trvání porodu	258
15.4 Nepravidelnosti porodních cest	259
15.4.1 Nepravidelnosti kostěné pánve	259
15.4.1.1 Úzká pánev	260
15.4.1.2 Nepravidelnosti měkkých porodních cest	261
15.4.1.3 Nepravidelnosti děložního hrdla	261
15.4.2 Nepravidelnosti porodních sil	261
15.4.2.1 Slabá děložní činnost	262
15.4.2.2 Silná děložní činnost	262
15.4.2.3 Nekoordinovaná děložní činnost	263
15.4.2.4 Poruchy břišního lisu	263
15.4.3 Nepravidelnosti porodního mechanismu	263
15.4.4 Nepravidelné polohy a držení plodu	266
15.4.5 Nitroděložní tíseň plodu	267

15.9	Nepravidelnosti třetí porodní doby	270
15.9.1	Poruchy odlučování lůžka	270
15.9.2	Poruchy vypuzování lůžka	271
15.9.3	Zadržení části lůžka a blan	271
15.9.4	Krvácení ve III. porodní době a po porození placenty	271
15.10	Poranění za porodu, porodní šok, embolie plodové vody	272
15.10.1	Porodní poranění	272
15.10.2	Hematomy (podkožní výrony) vulvy	273
15.10.3	Poranění děložního těla	273
15.10.4	Poranění okolí dělohy	274
15.10.5	Poranění kostí	275
15.11	Porodní šok, embolie plodové vody	275
15.11.1	Porodní šok	275
15.11.2	Embolie plodové vody	275
15.12	Operativní porod	276
15.12.1	Přípravné operace	276
15.12.2	Operace ukončující porod	277
15.12.3	Operace ve třetí porodní době	281
16	Pravidelné šestinedělí	283
16.1	Hojení porodních poranění	283
16.2	Involuce těhotenských změn na rodidlech	283
16.3	Involuce ostatních těhotenských změn	284
16.3.1	Mléčná žláza v šestinedělí – kojení	285
16.3.2	Kojení	286
16.4	Ošetřování a hygiena nedělký	286
16.5	Léky v šestinedělí	288
16.6	Režim dne, odpočinek, spánek	288
16.7	Gymnastika v šestinedělí	289
16.8	Sex po porodu	289
16.9	Kontrola po šestinedělí	291
17	Nepravidelné šestinedělí	293
17.1	Krvácení v šestinedělí	293
17.2	Puerperální infekce – infekce v šestinedělí	293
17.3	Cévní komplikace v šestinedělí	295
17.4	Poruchy laktace a onemocnění prsů	296
17.5	Zastavení laktace	297

18 Asistovaná reprodukce – asistované těhotenství	299
18.1 Umělé oplodnění – inseminace	299
18.2 Mimosměrné oplodnění	300
18.3 Dárcovství vajíčka	300
18.4 Dárcovství embrya	301
18.5 Embryotransplantace	301
18.6 Náhradní matka	301
19 Naléhavé stavy – náhlé příhody v porodnictví	303
19.1 Porodnické krvácivé náhlé stavy v raném těhotenství	303
19.2 Porodnické krvácivé náhlé stavy v pokročilém těhotenství a za porodu	304
19.3 Porodnické náhlé příhody bolestivé	304
19.4 Šok a šokové stavy v těhotenství a za porodu	305
19.5 Křeče v těhotenství a za porodu	306
19.6 Komatózní stavy v těhotenství	307
19.7 Úrazy v těhotenství	307
19.8 Porod mimo ústav – pomoc při náhlém porodu	308
20 Několik slov k nastávajícím otcům a babičkám	309
20.1 Několik slov k nastávajícím otcům	309
20.2 Několik slov k nastávajícím babičkám	311
21 Osamělá těhotná	313
Závěr	314
Slovník medicínských výrazů	315
Literatura	319
Rejstřík	321